

Väkivallattoman lapsuuden turvaamiseen tarvitaan vahva tietopohja

Lapsen oikeus suojeluun väkivallalta on lapsen tärkeimpiä oikeuksia. Väkivallattoman lapsuuden edistämiseen tarvitaan kattava ja laadukas tietopohja. Vain sen avulla voidaan muodostaa tilannekuva ja valita parhaat kehittämistoimet.

Toimenpide-ehdotukset lyhyesti

- > Tietopohjan kattavuus ja jatkuvuus on varmistettava.
- > Kansallisesti keskeiset kyselytutkimukset ja tietolähteet on turvattava.
- > Lapsille on järjestettävä oikeus osallistua tutkimustiedon tuottamiseen eettisesti kestäväällä tavalla.
- > Väkivaltaan liittyviä rekisteritietoja tulee hyödyntää nykyistä enemmän.
- > Suomeen on määritettävä lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjaa kehittävä ja koordinoiva taho.

Suomeen tarvitaan taho, joka kehittää ja koordinoi lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Lapsen oikeus suojeluun väkivallalta kuuluu lapsen tärkeimpiin oikeuksiin. Väkivallattoman lapsuuden turvaaminen edellyttää kattavaa ja laadukasta tietopohjaa, johon tilannekuva ja politiikkatoimet voidaan perustaa. YK:n lapsen oikeuksien komitea onkin suositellut, että Suomi vahvistaisi lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjaa.

Tässä dokumentissa esitämme toimenpide-ehdotuksia lapsiin kohdistuvan väkivallan kansallisen tietopohjan ja sen hyödyntämisen kehittämiseksi. Lisäksi esitämme toimenpiteitä, joilla turvataan keskeisimmät tietolähteet ja edistetään lasten osallisuutta tiedon tuottamisessa. Jatkossa on tärkeää määrittää Suomeen taho, joka kehittää ja koordinoi lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan sekä yleiskuva että tietoa rajatummista aiheista

Lapsen kokema väkivalta vaikuttaa olennaisella tavalla lapsen terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä kasvuun ja kehitykseen. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja usean muun Suomea sitovan ihmisoikeussopimuksen mukaan lasta tulee suojella kaikelta väkivallalta.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on suositellut Suomea edelleen vahvistamaan tiedonkeruujärjestelmäänsä ja varmistamaan tietojen käyttämisen lapsen oikeuksia koskevan politiikan ja hankkeiden muodostamiseen, valvontaan ja arviointiin (ks. [Yleissopimus lapsen oikeuksista](#)). Myös Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman sekä kansallisen lapsistrategian väkivaltalinjaukset tuovat esille lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjan vahvistamistarpeen.

Jotta perus- ja ihmisoikeusvelvoitteita voidaan toimeenpanna ja toimeenpanon tehokkuutta seurata ja arvioida, tarvitaan luotettavaa ja monipuolista tietoa väkivallan esiintyvyydestä ja syistä sekä lasten ja heidän perheidensä avuntarpeista ja -saannista. Kansallisen tiedon avulla voidaan kohdentaa ja valita parhaimmat kehittämistoimenpiteet. Ne voivat koskea

- lainsäädäntöä ja strategioita
- palveluja
- viranomaisten toimintaa
- tehtyjen ratkaisujen vaikutuksia
- muuta lapsia ja perheitä tukevaa toimintaa.

Yleiskuvaa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta tarvitaan jatkuvasti niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Ajoittain tarvitaan myös tarkempia tietoja rajatummista aiheista, kuten väkivallan eri muodoista tai eri vähemmistöryhmien kokemasta väkivallasta.

Väkivaltailmiön luonteen vuoksi tietopohjan on yhdistettävä eri hallinnonalojen ja lähteiden tietoja.

Tietopohjan kattavuus ja jatkuvuus on taattava

Suomessa tietoa lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta väkivallasta kertyy viranomaistilastoista, erilaisista laajoista kyselytutkimuksista sekä muista selvityksistä ja tietolähteistä. Tietoa tuottavat muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Tilastokeskus, poliisi, Kela, yliopistot sekä hyvinvointialueet ja kuntien hallinto.

Tiedon puutteet liittyvät erityisesti tiettyihin lapsiryhmiin kuten maahanmuuttajataustaisiin ja vammaisiin lapsiin sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Kouluissa tehtyjen kyselytutkimusten ulkopuolelle jäävät ne lapset, joilla on heikon kielitaidon tai toimintarajoitteiden takia vaikeuksia vastata kysymyksiin. Lisäksi tietoa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta on sirpaleista (Lahtela & Pärnänen, 2023). Myös tiedon löytäminen on vaikeaa ja vaatii käyttäjiltä laajaa osaamista sekä riittävästi aikaa tiedon kokoamiseen.

Säädöspohjaisten tietojen lisäksi tietoa tarvitaan esimerkiksi rekisteriaineistojen sisältämän lapsiin kohdistuvan väkivaltatiedon laadusta sekä siitä, miten tietojärjestelmien kehittämisessä huomioidaan myös tutkimuksen tarpeet. Esimerkiksi tiedontuotannon tulisi olla jatkuvaa, mutta usein sitä ei ole taattu. Indikaattoritieto kokonaiskuvasta on olennaista, mutta lisäksi tarvitaan muutakin tietoa kuten erillistutkimuksia ja -selvityksiä.

Väkivallan ja siinä tapahtuvien muutosten syiden selvittäminen edellyttääkin laajaa ja laadukasta tutkimustietoa. Väkivaltailmiön luonteen vuoksi tietopohjan tulee yhdistää eri hallinnonalojen ja moninaisten lähteiden tietoa. Kattava ja laadukas tietopohja on keskeinen tekijä kaikessa lapsiin ja nuoriin liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä.

Toimenpide-ehdotukset tietopohjan kattavuuden ja jatkuvuuden tukemiseksi

- Huomioidaan ihmisoikeuksien valvontaelinten, kuten YK:n lapsen oikeuksien komitean ja Euroopan neuvoston Suomelle antamat tiedontuotannon suositukset. (ks. Yleissopimus lapsen oikeuksista, CoE 2023.)
- Määritetään Suomeen taho, joka seuraa ja koordinoi säännöllisesti lapsia koskevan väkivallan tietopohjan tilaa ja kehittämistä. Kokoavana ja koordinoivana tahona voisi toimia [THL:n lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn ohjausryhmän](#) alainen poikkihallinnollinen tietopohjatyöryhmä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
 - > Koordinoijan vastuulla olisi luoda päivitettyä kokonaiskuvaa lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjan tilasta.
 - > Koordinoija voisi suunnitella ja tehdä ehdotuksia tietopohjan kehittämisestä, jotta esimerkiksi tiedon katvealueita voitaisiin kattaa ja hallinnollisiin tietotarpeisiin vastata nykyistä paremmin.
 - > Seurannan ja koordinaation tulee perustua yhteistyöhön ja huomioida eri tietolähteiden itsenäinen asema.

Kansallisesti keskeiset kyselytutkimukset ja tietolähteet on turvattava

Kyselytutkimuksia tarvitaan, jotta voidaan arvioida myös sitä osaa väkivallasta, joka jää viranomaisilta piiloon. Kansallisesti edustavat koulukyselyt ovat ainoa tapa, jolla tätä tietoa voidaan kerätä luotettavasti ja kattavasti. Ne ovat myös kustannustehokkaita.

Lähivuosina kaikki kansallisen tietopohjan kannalta keskeisten kyselyiden tekijät ovat kuitenkin raportoineet yhä suuremmista vaikeuksista saada kuntia ja kouluja mukaan yhteistyöhön. Tämä vaarantaa luotettavan tiedonkeruun. Koulujen kyselyväsymyksen välttämiseksi kyselyjen aikatauluja tulisi koordinoida niin, ettei aineistonkeruu kouluilla osu samalle ajanjaksolle.

Hyvinvointialueiden, kuntien ja oppilaitosten tulee hyötyä tuotetusta tiedosta paremmin myös käytännön tasolla. Tutkimustieto tulee palauttaa myös lapsille ja nuorille heille ymmärrettävässä ja tunnistettavassa muodossa sekä tutussa ympäristössä ja tutuilla tavoilla.

Lapsiin kohdistuvan väkivallan tietopohjan kannalta keskeisimpiä koulukyselyitä ovat Kouluterveyskysely, Nuorisoriikollisuuskysely sekä lapsiuhritutkimus, joka on lasten ja nuorten kokeman väkivallan keskeisin kansallinen tietolähde. Kouluterveyskyselyn tiedot mahdollistavat

kunta-, hyvinvointialue- ja oppilaitoskohtaisen tarkastelun sekä kansallisen seurantatiedon muutamasta väkivaltaindikaattorista. Nuorisoriikollisuuskysely ja lapsiuhritutkimus taas on tarkoitettu kansallisen ja aluetason seurantaan, ja niillä saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa lasten ja nuorten kokemasta väkivallasta. Lapsiuhritutkimuksen toteuttaminen säännöllisesti tulevaisuudessa on epävarmaa, koska tutkimuksella ei ole pysyvää rahoitusta eikä toteutuksesta ja tulosten jalkauttamisesta vastaavaa tahoa.

Toimenpide-ehdotukset kyselytutkimusten turvaamiseksi jatkossa

- Kuntia ja oppilaitoksia tulee kannustaa ja ohjata priorisoimaan keskeisiin kansallisiin kyselyihin osallistumista.
- Keskeisten lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta koskevien kyselytutkimusten toteuttaminen, jatkuvuus ja voimavarat pitäisi turvata tarvittaessa esimerkiksi valtioneuvoston asetuksella.
- Suomeen tulisi määrittää taho, joka koordinoi kansallisesti keskeisten väkivaltatutkimusten ja -kyselyiden ajoittamista yhteistyössä toteuttajien kanssa. Kouluissa toteutettavien tiedonkeruiden koordinoimista on tukenut esimerkiksi Opetushallituksen ja Tiedon hyödyntäminen -verkoston ylläpitämä Tiedonkeruut.fi-palvelu. Opetushallitus ei jatka palvelun ylläpitoa ja luopuu myös verkoston koordinoimisesta. Verkoston koordinoimista jatkamista harkitsee Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Vastaavaa palvelua tarvittaisiin myös jatkossa.
- Lapsiuhritutkimukselle tulee varata asianomaisten ministeriöiden pysyvä erillisrahoitus. Rahoitus ja myös tutkimus voitaisiin toteuttaa neljän vuoden välein tehtävänä päätöksenä tai pidempinä puitesopimuksina. Päätöksessä tai sopimuksissa määritellään tutkimuksen suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen sekä tulosten raportointi ja tutkimustiedon levittäminen.
- Väkivaltatiedon jatkuvuutta vahvistaisi, että lapsiuhritutkimuksella olisi jatkossa pysyvämpi toteuttaja, joka toimisi myös lapsiin kohdistuvan väkivallan uhritutkimukseen perehtyneenä asiantuntijatahona. Näin asiantuntijuus tukisi lainsäädännön ja poliittisen suunnittelun parissa toimivia tahoja tiedon koostamisessa ja päätöksenteossa.

Kyselyt tuottavat tietoa väkivallan eri puolista

Kouluterveyskysely tuottaa tietoa hyvinvoinnista ja koetusta väkivallasta

THL kerää Kouluterveyskyselyllä tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä ja opiskelusta koko Suomessa. Kyselyn avulla voidaan tarkastella väkivaltakokemusten ja muiden hyvinvointiin liittyvien taustatekijöiden ja kokemusten yhteyksiä. [Kouluterveyskyselyn tulokset](#) ovat maksutta kaikkien käytettävissä.

Nuorisoriolosuuskysely koskee lasten kokemaa ja tekemää rikollisuutta

Nuorisoriolosuuskysely on ainoa kansallinen kysely, joka tuottaa tietoa nuorten rikoskäyttäytymisestä sekä nuorten keskinäisestä ja muusta koetusta väkivallasta. Kysely tehdään 9. luokkalaisille. Tuloksia käytetään rikollisuuden tilastoinnissa poliisin tietoon tulleiden rikosten lisäksi.

Lapsiuhritutkimus on väkivaltakokemusten laaja erityiskysely

Lapsiuhritutkimukset ovat 6.- ja 9.-luokkalaisille lapsille ja nuorille kouluissa tehtäviä kyselyitä, jotka tuottavat laajasti tietoa erilaisista väkivaltakokemuksista. Niillä saadaan yksityiskohtaisia tietoja väkivaltakokemusten piirteistä myös pienemmissä erityisryhmissä.

Lapsilla on oikeus osallistua tutkimustiedon tuottamiseen eettisesti kestäväällä tavalla

On eettisesti kestävämpää, että lapset ja nuoret eivät itse pääse päättämään, kertovatko he kyselytutkimuksissa väkivaltakokemuksistaan, vaan erilaiset viranomaiset ja organisaatiot päättävät siitä heidän puolestaan. Kyselyihin vastaamalla lapset ja nuoret kokevat auttavansa muita ja saavansa myös helpotusta, kun ymmärtävät, etteivät ole yksin kokemustensa kanssa. Väkivallasta kysyminen sensitiivisesti tuottaa samalla tietoa väkivallasta ilmiönä. Kyselyjen yhteydessä on tärkeää kertoa avun hakemisen kanavista.

Tällä hetkellä koulukyselyjen ulkopuolelle jäävät usein sellaiset lapset ja nuoret, joilla on esimerkiksi jonkin toimintarajoitteen takia vaikeuksia ymmärtää tai muutoin omatoimisesti vastata kysymyksiin.

Myös seksuaali-, sukupuoli-, kulttuuri- ja uskontovähemmistöihin kuuluvien sekä vaativan erityisen tuen tarpeen piirissä olevien ja maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten väkivaltakokemuksista on vähän tietoa. Tiedon tuottaminen näistä erityisryhmistä on entistä vaikeampaa, jos koulukyselyjen vastaajamäärät jäävät pieniksi.

Toimenpide-ehdotukset osallisuuden lisäämiseksi eettisesti kestäväällä tavalla

- Toteutetaan sensitiivisiä aiheita koskevat koulukyselyt, kuten lapsiuhritutkimus, lapsen ja nuoren omaan suostumukseen perustuen ja niin, että jokaisella kohderyhmään kuuluvalla lapsella ja nuorella on halutessaan mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan.
- Osoitetaan resurssit tutkimukselle, jolla testataan väkivalta-aiheisen kyselytutkimuksen toteuttamista kouluissa, joissa tarjotaan opetusta vaativaa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Selkokielisten lomakkeiden hyödyntämistä koulukyselyissä on arvioitava menetelmällisesti ja tutkimuseettisesti.
- Toteutetaan laadullisia tutkimuksia (esim. tapaustutkimukset) kehitysvammaisten lasten ja nuorten väkivaltakokemuksista.
- Lapsiin ja nuoriin kohdistuvissa tutkimuksissa laaditaan tutkimussuunnitelman osana osallisuussuunnitelma yhdessä tutkimukseen osallistuvien lasten ja nuorten kanssa. Suunnitelmassa kerrotaan, miten tutkimukset tulokset palautetaan lapsille ja nuorille.

Väkivaltaan liittyviä rekisteritietoja tulee hyödyntää nykyistä enemmän

Eri viranomaisten tietojärjestelmien avulla voidaan tarkastella koetussa ja tehdyssä väkivallassa tapahtuneita määrällisiä ja laadullisia muutoksia sekä näihin kytkeytyviä tekijöitä. Tällaisia tietojärjestelmiä ovat esimerkiksi Tilastokeskuksen ylläpitämä rikos- ja pakkokeinotilasto sekä kuolemansyytilasto ja THL:n ylläpitämä valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmä Hoitoilmoitusjärjestelmä (Hilmo).

Laadukas tutkimus ja kokonaiskuvan muodostaminen vaatii usein eri rekisteriaineistojen linkittämistä toisiinsa ja tietojen yhdistämistä kysely- ja asiakirjatietoon. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevien lasten kokeman väkivallan tutkimiseksi. Tietojen arkaluonteisuuden takia on erityisen tärkeää huomioida eettiset näkökohdat ja tietosuojat.

Rekisterien tehokas käyttö edellyttää sujuvia lupakäytäntöjä kohtuullisin kustannuksin. Sote-rekisteritiedon käyttö kytkeytyy tällä hetkellä läheisesti sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaiseen Findataan, jonka toiminta perustuu sote-tiedon toissijaisesta käytöstä säädettyyn niin sanottuun toisiolakiin. Vuonna 2019 voimaan astuneen lain tarkoituksena oli sujuvoittaa ja parantaa rekisteritutkimuksen tietoturvaa keskittämällä lupaprosessit yhteen paikkaan.

Lapsia koskevat asiakas- ja potilasrekisteritiedot ovat alihyödynnettyjä väkivallan vastaisessa työssä. Väkivaltaan liittyviä asiakas- ja potilasrekistereitä on poliisin lisäksi sosiaali- ja terveystoimessa sekä opiskeluhoitopalvelussa. Rekisteritietoihin liittyy paitsi salassapidon huomioiminen, myös kirjaamiskäytännöt ja siihen liittyvät ohjeet sekä rekisteritiedon kehittäminen tietopohjan näkökulmasta. Eri lapsiryhmistä tietoa löytyy epätasaisesti. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä vähemmän tietoa on saatavilla.

Toimenpide-ehdotukset rekisteritietojen kattavammaksi hyödyntämiseksi

- Rekistereihin kirjattavien tietojen kohdalla tulee varmistaa, että lapsia ja nuoria voidaan tarkastella väkivaltatiedoissa omana erityisryhmänään.
- Tiedot tulee kirjata kansallisesti yhdenmukaisesti ja kaikkien lasten ja nuorten ryhmien tulee olla edustettuina tietopohjassa.
- Rekisteritietojen hyödyntämistä lapseen kohdistuvan väkivallan tutkimisessa tulee tukea ja mahdollistaa – tinkimättä tietoturvasta ja tutkimuseettisistä näkökohdista.
- Aineistojen tutkimuskäytön kustannusten ja tutkimuslupaprosessien ennakoitavuus tulee varmistaa.
- Eri rekistereiden tietoja tulee hyödyntää yhä laajemmin. Jatkossa tarvitaan myös yhä säännöllisempää ja kattavampaa tiedon koostamista.

Kokonaiskuvan muodostaminen vaatii usein eri rekisteriaineistojen linkittämistä toisiinsa ja tietojen yhdistämistä kysely- ja asiakirjatietoon.

Lisätietoja

- [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma: väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023](#) (Korpilahti ym. STM 2023)
- thl.fi/vakivallatonlapsuus

Lähteet

1. Council of Europe (CoE). 2023. [Recommendation CM/Rec\(2023\)8 of the Committee of Ministers to member States on strengthening reporting systems on violence against children](#)
2. Fagerlund, M. & Ellonen, N. (2016). [Children's Experiences of Completing a Computer-Based Violence Survey: Finnish Child Victim Survey Revisited](#). Journal of Child Sexual Abuse, 25(5), 556–576.
3. Hakala, V. & Mielityinen, L. & Ellonen, N. (2024). Lasten kokemukset väkivaltakyselyyn vastaamisesta. Yhteiskuntapolitiikka, hyväksytty julkaistavaksi.
4. Helenius, J. & Kivimäki, H. 2023. Lasten ja nuorten kokemus väkivalta: tuloksia Kouluterveyskyselystä. Teoksessa Korpilahti ym. (toim). 2023. [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma: väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023](#). Luku 2.1.4, s. 28–38. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17.
5. Kaakinen, M., Moeller, K., Lomell, H. M., Valdimarsdóttir, M., Westfelt, L. & Rostami, A. 2023. [Street Gang Involvement Among Nordic Youth: A comparative study on prevalence and risk factors in Nordic countries](#). NSfK Policy brief 1/2024.
6. Kaakinen, M. & Raeste, A. 2023. Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta poliisin tilastoissa ja Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutinseurantajärjestelmissä. Teoksessa Korpilahti ym. (toim). 2023. [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma: väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023](#). Luku 2.1.1, s. 15–22. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17.
7. Korpilahti, U. ym.(toim.) 2023. Lapsiin kohdistuvan väkivallan tietolähteet ja niiden kehittäminen. Teoksessa [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma Väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023](#). Luku 2, s. 15–64. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17.
8. Lahtela, J. & Pärnänen, A. 2023. [Lapsia koskeva tieto: tietopohjan tila ja kehittämistarpeet: lapsistrategian toimenpiteen 24 loppuraportti](#). Luku 4, s. 41–45. Tilastokeskuksen työpaperi 1/2023.
9. Lahtinen, H. 2022. [Child abuse disclosure: from the perspectives of children to influencing attitudes and beliefs held by interviewers](#). Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto.
10. Marshall, I. H., Birkbeck, C., Enzmann, D., Kivivuori, J., Markina, A. & Steketee, M. (2022). [International Self-Report Delinquency \(ISRD4\) Study Protocol: Background, Methodology and Mandatory Items for the 2021/2022 Survey](#). Boston, MA: Northeastern University.
11. Mielityinen, L. 2023. Lapsiuhritutkimukset. Teoksessa Korpilahti ym. (toim). 2023. [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma: väliarviointi 2020 – alkuvuosi 2023](#). Luku 2.1.4, s. 38–44. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:17.
12. Mielityinen, L. Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M. & Ellonen, N. 2023. [Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022](#). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5.
13. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 2023. [YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksia Suomelle](#). STM tiedote 2.6.2023.

Kirjoittajat

Markus Kaakinen,
Tampereen yliopisto ja Helsingin
yliopisto

Marjo Malja,
sosiaali- ja terveysministeriö

Ulla Korpilahti,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja
Turun yliopisto

Kirsi Pollari,
kansallinen lapsistrategia ja
Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Esa Iivonen,
Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Laura Mielityinen,
Tampereen yliopisto

Taina Laajasalo,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Jenni Helenius,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Hanna Lahtinen,
Itä-Suomen yliopisto

Riina Länsikallio,
Opetushallitus

Saija Järvinen,
Oikeusministeriö

yhteistyössä THL:n Lapsiin
kohdistuvan väkivallan tietopohja-
työryhmän ja Lapsiin kohdistuvan
väkivallan ehkäisyn ohjausryhmän
kanssa.

**Terveyden ja hyvinvoinnin
laitos (THL)**

PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin 029 524 6000

thl.fi

ISBN 978-952-408-300-3 (verkko)
ISSN 1799-3946 (verkko)

Julkaisun verkkoversio

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-300-3>